

V2013.B-0331-12
FED2013.6

A var i 2005 impliceret i et færdselsuheld. Hun anlagde sag mod skadevolders ansvarsforsikring F med påstand om yderligere godtgørelse for svie og smerte, yderligere erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, erstatning af behandlingsudgifter og yderligere erstatning for advokatombkostninger. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at A først efter en revalidering var i stand til at genoptage arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere, jf. EAL § 2, stk. 1, 1. pkt., hvorfor A ikke havde krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i revalideringsperioden. Landsretten fandt det ikke bevist, at A havde krav på yderligere godtgørelse for svie og smerte og heller ikke, at hun havde krav på at få erstattet sine behandlingsudgifter. A havde fået erstattet udgifter til advokat med halvt proceduralsalær af det udbetalte erstatningsbeløb for sagsanlæg, og landsretten fandt ikke, at der var grundlag for at fravige udgangspunktet om halvt proceduralsalær.

3.2. Skadeopgørelse, personskade

V.L.D. af 11. februar 2013. Sag: 13. afd., a.s. nr. B-0331-12

(Elisabeth Mejnertz, Henrik Twilhøj og Jimmy Bøgh Veitland (kst.))

A (adv. Jette Jessen)
mod

Topdanmark Forsikring A/S (adv. Nicolai Mailund Clan)

Dom afsagt den 19. januar 2012 af retten i Århus Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen drejer sig om, hvorvidt sagsøgeren er berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i perioden fra den 31. marts 2008 og frem til sagsøgerens revalidering som kontorassistent er afsluttet samt hvorvidt sagsøgeren er berettiget til yderligere godtgørelse for svie og smerte samt godtgørelse for udgifter til kiropraktorbehandling. Sagen drejer sig yderligere om, hvorvidt sagsøgeren er berettiget til at få dækket yderligere advokathonorarkostninger. Sagsøgeren, A, har i påstandsdokumentet nedlagt følgende påstand:

1. Sagsøgte dømmes til at betale sagsøgeren kr. 29.460,00 med tillæg af rente i henhold til erstatningsansvarslovens § 16 af:

- kr. 33.600,00 fra 31.3.2008 til 9.1.2009,
- kr. 13.800,00 fra 9.1.2009 til betaling sker,
- kr. 1.910,00 fra 14.9.2007 til betaling sker,
- kr. 13.750,00 fra 21.2.2010 til betaling sker.

2. Sagsøgte tilpligtes at anerkende at være forpligtet til at betale tabt arbejdsfortjeneste fra 31. maj 2008 til det endelige resultat af sagsøgers revalidering er kendt, og at denne erstatning for tabt arbejdsfortjeneste skal forrentes akkumuleret med renter, jfr. erstatningsansvarslovens § 16 fra 30.6.2008 til betaling sker.

Sagsøgte, Top Danmark Forsikring A/S, har i sit påstandsdokument nedlagt følgende påstand:

Overfor sagsøgerens påstand nr. 1 nedlægges påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end det påstævnte.

Overfor sagsøgerens påstand nr. 2 nedlægges påstand om afvisning, subsidiært påstand om frifindelse.

Sagen er anlagt den 5. januar 2010.

Oplysningerne i sagen

A var den 2. august 2005 impliceret i et færdselsuheld. A pådrog sig et kompliceret brud på fod og skinneben. A anmeldte skaden til Topdanmark Forsikring A/S den 15. august 2005. Topdanmark Forsikring A/S anerkendte erstatningspligten i brev af 31. august 2005. A har fået udbetalt erstatning for svie og smerte i perioden 2. august 2005 til 1. januar 2006. A forsøgte 1. januar 2006 at genoptage sit arbejde, men blev på ny sygemeldt den 9. juni 2006. A er sygemeldt frem til 7. august 2006. Topdanmark Forsikring A/S har udbetalt erstatning for svie og smerte i perioden 9. juni 2006 til 7. august 2006. Topdanmark Forsikring A/S har ligeledes erkendt at udbetale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i perioden 2. august 2005 til 19. januar 2007. Den 19. januar 2007 opgav A sit arbejde som matrice. A tog gennem jobformidlingen et regnskabskursus. Hun blev herefter ansat som kontorhjælp i E, hvor hun var ansat frem til 30. maj 2008, hvor hun fratrådte efter at være blevet opsagt den 21. februar 2008. I perioden januar 2007 frem til sommeren 2007 tog smerterne i A's ben til. Hun blev opereret på ny den 17. september 2007 og blev på grund af denne operation sygemeldt fra 1. september 2007. A var sygemeldt i perioden 1. september 2007 til 31. marts 2008, hvor hun blev raskmeldt. Topdanmark Forsikring A/S har erkendt at skulle betale erstatning for svie og smerte i perioden fra 1. september 2007 til 1. januar 2008. Efter fratrædelsen hos E opstartede A et revalideringsforløb. A er oprindeligt uddannet social- og sundhedshjælper. Dette fysiske arbejde kunne hun imidlertid ikke holde til. Revalideringen var først planlagt til lægesekretær. Uddannelsen svarer til en uddannelse som kontorassistent. A forventer at afslutte sin revalidering 1. februar 2012. Under sin revalidering havde A en ny sygemeldingsperiode fra 3. oktober 2011 til 11. oktober 2011, hvor A fik fjernet skrueerne i benene.

Sagens påstand vedrører udbetaling af yderligere svie- og smerteerstatning for perioden 1. januar 2008 til 31. marts 2008. Sagen vedrører ligeledes en kiropraktorregning på 1.910 kr. for behandling af ryggener.

Derudover vedrører sagens påstand 1 udbetaling af yderligere advokatombkostninger i forbindelse med sagen. Advokat Jette Jessen har den 21. januar 2010 fremsendt krav på salær til Topdanmark Forsikring A/S på 45.000 kr. Topdanmark Forsikring A/S har den 5. februar 2010 erkendt at betale advokathonorar med 18.750 kr. Sagen vedrører salærkrav på restkravet.

...

Arbejdsskadestyrelsen har den 7. september 2007 afgivet udtalelse i sagen og har efter anmodning fra A genvurderet sagen den 9. marts 2009. Det fremgår af revurderingen, at

“... ”

Vi vurderer nu méngraden til 15 procent, jf. erstatningsansvarslovens § 4.

Vi fastholder vurderingen af erhvervsevnetabet på mindre end 15 procent, dog er vurderingen gjort midlertidig, da den erhvervsmæssige situation aktuelt er uafklaret, jf. erstatningsansvarslovens §§ 2 og 5.

...

Ved vurderingen har vi været opmærksomme på, at A har rygsmerter. Det er vores vurdering, at ryggenerne ikke kan betragtes som relevante afledede indirekte følger. Vi har herved lagt vægt på, at det efter en lægelig vurdering ikke er sandsynligt, at et stift fodled vil medføre kroniske, vedvarende rygsmerter. På den baggrund finder vi ikke, at der er årsagssammenhæng mellem skaden og ryggenerne.

Vedrørende erhvervsevnetabet:

På tidspunktet for ulykken var A ansat som operatør ved elektronikfirmaet Terma på fuld tid. Efter skaden ophørte hun hermed, fordi hun ikke kunne arbejde fuld tid på grund af for meget gang og stående arbejde.

Den 1. december 2006 fik hun arbejde i en fuldtidsstilling som kontorassistent ved firmaet E med en løn væsentligt svarende til den hun havde før skaden. Der blev taget hensyn til at hun ikke længere kunne

udføre opgaver, hvor hun skulle stå op i længere tid. Senere blev hun tilknyttet firmaets gennemfaktureringsgruppe og efterfølgende overført til kreditorgruppen.

I forbindelse med operationen var A sygemeldt fra 1. september 2007 til 31. marts 2008. Efterfølgende blev hun opsagt til fratæelse med udgangen af maj 2008 grundet for mange sygedage.

Det fremgår, at A ikke har fundet ny beskæftigelse efterfølgende trods ansøgninger til flere stillinger. I august 2008 startede hun på uddannelse til lægesekretær, herunder gennemførelse af HGV og latinprøve, med revalideringsstøtte. Forløbet forventes afsluttet i august 2011.

Begrundelse for erhvervsevnetab:

Vi har ved vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at A på skadestidspunktet var fuldtidsansat som operatør ved elektronikfirmaet Terma og at hun efter skaden ophørte hermed.

Vi har endvidere lagt vægt på, at hun i perioden januar 2006 til maj 2008 var ansat som kontorassistent på fuld tid, dog således at hun ikke kunne udføre gående og stående arbejdsfunktioner. Endvidere var hun sygemeldt i perioden september 2007 til marts 2007 i forbindelse med stivgørende operation af fodledet.

Endelig har vi lagt vægt på, at A er bevilget revalidering til uddannelse som lægesekretær med start i august 2008, og uddannelsen forventes afsluttet i august 2011.

På baggrund heraf vurderer vi, at A's erhvervsmæssige situation er uafklaret og vi finder, at det aktuelt eller inden for den nærmeste fremtid, ikke er muligt endeligt at skønne over A's fremtidige, varige erhvervsevne.

...

Der fremgår af Favrskovs Kommunes Arbejdsevnevurderingsjournal vedrørende A, at

“... ”

Vurderinger

Risikovurdering

28-09-2006

Godkendt

Jeg vurderer at risikoen for at A mister tilknytning til arbejdsmarkedet er ganske lille, da jeg mener at A har mange forudsætninger for snarligt at blive selvforsørgende igen. Hun har fysiske begrænsninger ift. overvejende stående og gående arbejdstype/funktion, men i øvrigt mange personlige kvaliteter og praktiske kvalifikationer for at kunne få og bestride overvejende siddende arbejde.

...

Vurderinger

Sagsbehandlers konklusion

20-7-2008

Godkendt

A har de senere år været gennem lange sygeperioder p.g.a. følger efter et færdselsudheld, hvor hun beskadigede sin højre fod.

Hun vendte tilbage til arbejdsmarkedet på sin tidligere arbejdsplads, og da hun ikke kunne klare kravene her, gennemgik hun et 6-ugers kontorkursus og fik så arbejde på kontor.

En stivgørende operation i foden krævede igen en længere sygeperiode og A blev opsagt.

Det er min vurdering, at A med en stivgjort ankel ikke vil kunne klare et arbejde der kræver fastlåste arbejdsstillinger. Hun skal have et arbejde, hvor hun har mulighed for at skifte mellem siddende, gående og stående arbejdsstillinger. Ufaglært arbejde anses for uegnet. A har tidligere gennemgået uddannelsen til social- og sundhedshjælper og har opnået kompetencer indenfor monitrice-faget. Begge arbejdsområder som hun ikke vil kunne indfri de krav som der er til arbejdsstillinger.

...

23-10-2009

Revideret jobplan

Kladde

Ny jobplan

Baggrunden for revalideringsplanen er uforandret i forhold til oprindelig plan udfærdiget 22.7.2008 af Socialformidler Lisbeth Jensen.

Begrundelse for revidering af planen er, at det ikke har været muligt for A at finde en praktikplads inden for lægesekretærområdet. A har som følge deraf også været opsøgende over for andre fagområder mhp. fremskaffelse af praktikplads og har deltaget i et 5 ugers kursus på Århus Købmandsskole mhp. at få praktikplads uden resultat. A er herefter blevet optaget på et forløb med skolepraktik på Århus Købmandsskole, der efter udtalelse og bekræftelse af Praktikkoordinator Jan Jannesen er fuldgældigt kvalificerende til at A efter endt uddannelse kan varetage jobfunktioner på fagområdet.”

Det fremgår af kopi af notatark fra kommunen, at kommunen den 20. december 2006 har noteret, at

“... ”

Overskrift praktik m.m.

D.d. mødte A på kontoret og oplyste at hun i går, den 19.12.2006, påbegyndte praktikken på E i Saften. Hun oplyser, at hun har sendt mange ansøgninger til kontormedhjælperstillinger, men fik afslag. Praktikken slutter den 19.1. 2007.

I øvrigt oplyser hun, at hun har været til undersøgelse af foden på Horsens Sygehus. Der er kommet slidigt i foden, hun skal forsøge at gå med ortopædisk fodtøj, og formentlig skal hun få en stivgørende operation om 1/2 år. Det vil betyde, at hun altid vil halte.

A har under samtalen givet udtryk for frustration over undersøgelsesresultater, og at hun ikke synes det er rimeligt, at hun ikke kan få en længerevarende, kompetencegivende uddannelse på revalidering. Jeg har over for A fastholdt, at hun efter afsluttet praktik vil kunne påtage sig overvejende siddende arbejde. Såfremt hun ikke vil kunne opnå beskæftigelse inden for ufaglært kontorarbejde, hvilket hun foretrækker, må hun påtage sig arbejde som lodder. Jeg mener i øvrigt, at den uproblematisk gennemførelse af kursusforløbet og aktuelt igangværende praktik bekræfter netop, at A kan arbejde på almindelige vilkår inden for ufaglært, overvejende siddende arbejde. Og derfor vurderer jeg at sygedagpenge bør ophøre den 20.1.2007, når praktikken er gennemført og afsluttet, jf. i øvrigt sidste opfølgingsplan //RL

“... ”

Det fremgår af revalideringsplan udarbejdet af Jobcentret for A udarbejdet den 22. juli 2007, at

“... ”

A har søgt erhvervsvejledning og efter moden overvejelse er hun landet på en uddannelse til lægesekretær.

Her vil hun få opfyldt sine ønsker til fremtiden på arbejdsmarkedet, og det vil være et arbejde, hvor hun kan skifte arbejdsstillinger med den fornødne arbejdspladsindretning.

“... ”

Økonomidirektør L fra E A/S har den 28. april 2008 afgivet en udtalelse vedrørende A. Det fremgår af udtalelsen:

“... ”

Det skal hermed bekræftes, at A har været ansat i E A/S i perioden fra 1. december 2006 til 31. marts 2008. A var på grund af operation i foden sygemeldt i perioden fra 1. september 2007 til 31. marts 2008.

Det blev efter gensidig overenskomst besluttet at arbejdsforholdet skulle ophøre med udgangen af marts 2008.

A arbejdede i den første måned med alt forefaldende kontorarbejde; men blev herefter knyttet til vor gennemfaktureringsgruppe, som i den periode bestod af 4 til 5 medarbejdere, idet vi implementerede et nyt system, som var mere arbejdskrævende end det tidligere. Efterhånden som systemets “børnesygdomme” blev løst, faldt behovet for medarbejdere beskæftiget med denne opgave og A blev overført til kreditorgruppen, hvor hun dog kun virkede i kort tid inden hun blev langtids-sygemeldt.

A var i begyndelsen ansat på en tidsbegrænset kontrakt, som blev forlænget en gang, og som i maj 2007 i forbindelse med overflytning til kreditorgruppen, blev ændret til en fast ansættelse.

Vi har kendt A som en frisk og åben person med lyst til at lære nyt. A har i den periode hun har været arbejdsdygtig hos E A/S, løst de pålagte opgaver til vor fulde tilfredshed. Desværre tog operationen hårdere på A end vi alle forventede, hvorfor hun ikke kunne raskmeldes efter endt operation.

...

Af journal fra A's egen læge, ... fremgår det:

“... ”

23.01.2008 Sequelae fracturae extremitatis inferioris Diagnoser

Sequelae fracturae extremitatis inferioris (DT932)

Kontakt tekst

Nu 4 mdr. siden stiv gørende op. Ingen hævelser. Fin følesans i foden og fin kraft i tær i ext. og flexion. Starter på job d. 1.08 hvad hun kan holde til. ...”

Af konklusionen fra speciallægeerklæring fra overlæge Kjeld Hougaard af 5. december 2008, fremgår det at

“... ”

Konklusion:

Man kan konkludere følgende: Patienten har fået foretaget venstresidig ankel arthrodeese med et godt, funktionelt resultat, og har fået en pæn, stort set smertefri gang på plant terræn, men har problemer med kuperet og ujævnt terræn.

Bruger ikke specialfodtøj, men kan anvende fabriksfremstillet fodtøj, hvis hun vælger fodtøj, der er fladt, og med lidt tyk sål.

A,

...

Undersøgelsen har desuden vist, at hun har uændret atrofi af venstre lår og læg muskulatur, samt uændret fortykkelse af venstre ankel.

Tilstanden må betragtes som stationær efter den venstresidige ankel-arthrodeese.

...”

Advokat Jette Jessen har den 21. januar 2010 fremsendt en faktura for rådgivning af A i forbindelse med opgørelsen af hendes erstatningskrav til Topdanmark Forsikring A/S.

Det fremgår af jobplan for A udarbejdet af Lise Gemmer den 20. august 2010, at

“... ”

A får forlænget sin revalidering yderligere jf. LAS § 56 nr. 2 pga. særlige sociale forhold. A beskriver ved samtale 12.8.2010 stor træthed, manglende energi, søvnbesvær som følge af forårets forløb med sin 15 årige datter (se overfor). Perioden har været meget ressourcekrævende og A har nu behov for tid til sig selv for at komme sig. A foreslår efter samtale med lederen af skolepraktikken, Jeanette Thomassen, at hun i en periode arbejder på nedsat tid. Dette bekræftes ved efterfølgende samtale med Jeanette Thomassen, som mener, at det for at sikre A's gennemførelse af uddannelsen, vil være hensigtsmæssigt med en tidsnedsættelse. Uddannelsens færdiggørelse vil under disse betingelser være realistisk, vil dog medføre en kompenserende forlængelse.

...”

A har den 20. december 2006 været til undersøgelse på Horsens Sygehus. Det fremgår af journal udarbejdet af læge Allan Buhl Nielsen, at

“... ”

Hun vil få svære mén og vil have problemer med at klare et gående og stående arbejde i fremtiden.

Anbefales derfor, at hun bliver omskoleet til et siddende arbejde. Hun afsluttes herfra, men kan genhenvises via egen læge ved behov.”

A har forklaret, at hun er 36 år, er gift og har 3 børn. Hun var den 2. august 2005 impliceret i en trafikulykke. Hun kørte sammen med en modkørende bil og brækkede fodleddet og fik hul i hovedet. Hun var

indlagt på traumecentret i en uges tid efter ulykken. Hun fik sat skruer i foden og metalskinne og gips på benet. Hun var på uheldstidspunktet 30 år. Hun var ansat i et elektronikfirma i firmaets serigrafisk afdeling. Hun havde i 5 år stået for at lave tryk på ting, som firmaet sendte ud af huset. Efter ulykken i 2006 arbejdede hun på halv tid og fik supplerende sygedagpenge af kommunen. Efter en halv dag på arbejde var hun træt og havde brug for to timers hvile efterfølgende derhjemme. Der var tale om meget gående og stående arbejde. Hun havde daglige smerter og havde brug for at ligge ned hver dag, når hun kom hjem. Hun arbejdede på halv tid i hele 2006. Herefter havde hun møde med kommunen, der ønskede at hjælpe hende videre, da hun jo ikke kunne leve af et arbejde på halv tid. Hun kom herefter på et fire ugers regnskabskursus og efterfølgende fire ugers praktik. Hun fratrådte fra sit daværende firma. Der blev lavet en aftale med firmaet og kommunen om, at hun skulle fyres. Hun blev lært op i regnskabssystemet C5. Hun kom i praktik på E i fire uger. Da E var ved at indføre nye arbejdsgange og blandt andet havde brug for hjælp til at scanne bilag, blev hun forlænget i vikariatet. Der var tale om et vikariat med løn. Herefter blev hun fastansat. Der var tale om piccolinearbejde. Da hun stadig havde smerter i sit fodled, fik hun en stivgørende operation i sommeren 2007. Hun blev opereret den 17. september 2007 og havde efterfølgende en seks ugers sygeperiode, hvor hun ikke måtte belaste foden. Derefter yderligere seks ugers sygeperiode, hvor hun måtte støtte lidt på foden. Der var tale om et forløb over tre måneder. I februar 2008 forsøgte hun at vende tilbage til E igen med en arbejdstid på få timer. Hun havde stadig smerter i foden, og foden hævede. Hun blev raskmeldt den 31. marts 2008. Hun blev opsagt fra E 30. maj 2008, da virksomheden havde meget travlt og havde brug for en fuldtidsansat. Hun havde herefter en samtale med kommunen. Hun havde svært ved at fastholde et job, og situationen var værre for hende, da hun ikke havde nogen uddannelse. Hun prøvede at søge stillesiddende sekretærjob, men der var jobansøgere, der var bedre kvalificeret. Hun opstatede herefter revalidering som lægesekretær. Hun tog først et HG grunduddannelsesforløb. Herefter søgte hun de 16 elevpladser, der var som lægesekretær. Hun søgte praktikpladser gennem længere tid, men det lykkedes hende ikke at finde en praktikplads. Herefter kom hun på Købmandsskolens skolepraktikpladser. Hun søgte alle former for kontorassistent praktiktillinger. Praktikpladserne på Købmandsskolen er fiktive stillinger. Efter et år og fire måneder skolepraktik blev hun ansat som elev på Århus Universitet. Hun har efter endt uddannelse fået lov at forblive på Århus Universitet. I 2007 havde hun rigtig mange smerter i benet og haltede, hvilket satte sig i ryggen, og hun var til en kiropraktor. Efter den stivgørende operation skulle hun ikke genoptrænes. Hun skulle blot lære at gå igen. Hun var derhjemme, hvor hun skulle gå rundt. Hun havde ikke brug for fysioterapeuter. Hun kunne fint klare jobbet på E, når der blev taget hensyn til, at hun ikke kunne gå så meget. Hun kunne imidlertid efter E ikke finde et tilsvarende job. Hun var fuldtidsstuderende og kunne klare studiet fuldt ud ved hjælp af et hæve/sænkebord.

L har forklaret, at han er direktør på E. A har tidligere været ansat på E. Virksomheden skulle have et nyt skanningssystem. Dette skete i forbindelse med en fusion med et firma i Roskilde. I forbindelse med opstarten var der forskellige “børnesygdomme” med skanningssystemet, og de havde brug for en medarbejder, der kunne hjælpe i den forbindelse. A løste opgaverne fint. Der var tale om en meget simpel opgave. Efter praktikperioden fortsatte A i et vikariat. Der viste sig senere en række andre opgaver, der skulle løses, og A kom mere og mere ind i den almindelige faktureringsgruppe. Hun udførte mange manuelle opgaver. Der var ikke tale om almindelig kontorassistentarbejde. Kreditorgruppen havde på et tidspunkt brug for en ny kontorassistent. De fik imidlertid ikke nogen ansøgninger. A blev herefter en del af kreditorgruppen, og det var meningen, at kreditorgruppen skulle give hende en oplæring, så hun kunne varetage en almindelig uddannelsesstilling

i kreditorgruppen. Hun var imidlertid kun tilknyttet gruppen kort tid på grund af en efterfølgende sygdomsperiode. Efter sygdomsperioden var hun meget ustabil, og da de havde brug for en stabil fuldtidsmedarbejder, blev de nødt til at afskedige A.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har til støtte for påstand 1 gjort gældende:

Svie & Smerte restkrav

- at sagsøger er berettiget til svie og smerteerstatning for hele den periode, hvori hun var sygemeldt, og at det er sagsøgte, som må bevise, at denne periode var længere end lægeligt/fysisk påkrævet,
- at sagsøgte blev adviseret om kravet om svie og smerteerstatning allerede umiddelbart før indlæggelsen (bilag 5), og at kravet derfor skal forrentes fra rasmeldingen 31. marts 2008.

Kiropraktorregning

- at Arbejdsskadestyrelsen har afgivet udtalelsen i forhold til spørgsmål om årsagssammenhæng til "kroniske vedvarende rygsmerter" og dermed påvirkning af méngrad.
- at sagsøgers ønske om refusion er for 7 enkeltstående smertelindrende kiropraktiske behandlinger i månederne op til operationen. Behandlinger, som er lægeligt velbegravede, og disse vil normalt uden videre blive anerkendt af ansvarsforsikringsselskaber. Dette bestyrkes endvidere bevismæssigt af, at sagsøgte forholdt sig helt passiv til kravet i næsten 2 1/2 år.
- at rentepåstanden støttes på, at kravet ubestridt blev fremsat 14. september 2007.

Advokatombkostninger

- at det rejste omkostningskrav er mere end rimeligt under hensyn til sagens forløb og betydning for sagsøger, herunder det anvendte tidsforbrug.
- at der ikke gælder nogen norm eller andet grundlag for en standard omkostningsdækning på halvt proceduresalær, men selv hvis det er tilfældet, er sagsgenstanden ikke identisk med det beløb, sagsøgte anerkender og udbetaler efter.
- at "Sagsgenstanden" udgør efter sagsøgers opfattelse formentlig ca. kr. 877.000,00, og den opkrævede advokatombkostning kan derfor under alle omstændigheder begrundes i "halvt proceduresalær".
- at kravet blev rejst ved fremsendelse af faktura den 21. januar 2010 og kræves derfor forrentet fra denne dag.

Sagsøgeren har til støtte for påstand 2 gjort gældende,

- at det fremgår direkte af EAL § 2, stk. 1,1. punkt, at den erstatningsansvarlige skal betale "erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, indtil skadelidte kan begynde at arbejde igen."
- at dette medfører en pligt for skadelidte til at begrænse sit tab og dermed pligt til at søge og påtage sig sådant arbejde, som med rimelighed kan forlanges af den pågældende.
- at det fremgår af sagens oplysninger, at sagsøger efter ulykken ikke kunne bestride det (et) fysisk krævende ufaglært arbejde, som f.eks. montrice, som hun havde, da ulykken indtraf.
- at hun kan (kunne) heller ikke bestride et fysisk krævende job som f.eks. social- & sundhedshjælper, som hun rent faktisk var uddannet som.
- at sagsøger har efter rasmeldingen ikke kunne få tilsvarende job som ufaglært kontorassistent. Hun har end ikke kunne få praktikstilling som kontorassistent, og er derfor nu i skolepraktik.
- at revalideringen er derfor på ingen måde opkvalificerende, men derimod eneste mulighed for at sagsøger kan få beskæftigelse på nogenlunde samme økonomiske niveau som før ulykken.

Sagsøgeren har vedrørende omkostninger gjort gældende,

- at der ikke er iværksat processuelle skridt som omtalt i Rpl. § 312. Den forberedelse, i form af processkrift og udkast til syns- og skønstema, som sagsøgte indledningsvis foretog, skete ikke på baggrund af stævningens oplysninger eller de i stævningen fremlagte bilag, men derimod alene på grundlag af sagsøgtes egne indhentede, men ufuldstændige oplysninger.
- at der i de følgende måneder foregår procesrettelæggende drøftelser, der viser sig at være overflødige, har sagsøger ikke været nærmere til at bære risikoen for end sagsøgte, som jo havde ønsket den.

Sagsøgte har til støtte for den nedlagte påstand om frifindelses overfor sagsøgerens påstand 1 gjort gældende,

- at sagsøgeren ikke har løftet sin bevisbyrde for, at der påstår krav på godtgørelse for svie og smerte gennem den påberåbte periode,
- at sagsøgte tidligere har udbetalt varigt mén godtgørelse med 10%,
- at sagsøgeren rentemæssigt er blevet kompenseret derved, at udbetaling af svie og smerte blev foretaget efter 2009-niveau, og således ikke i 2008-niveau,
- at der ikke består årsagssammenhæng mellem ulykken og de af sagsøger påberåbte rygggener,
- at sagsøger derfor ikke er berettiget til at få godtgjort sine udgifter til kiropraktor for behandling af disse rygggener,
- at sagsøgeren bærer bevisbyrden for, at der består den fornødne erstatningsbetingende årsagssammenhæng mellem ulykken og rygggenerne, og
- at denne bevisbyrde særligt under henvisning til sagens bilag 9 ikke er løftet,
- at de af sagsøgeren nedlagte rentepåstande ikke er korrekte, og
- at sagsøgeren i givet fald alene er berettiget til forrentning af kravene fra sagens anlæg og til betaling sker,
- at sagsøgeren ikke opfylder betingelserne for svie- og smertegodtgørelse, jf. erstatningsansvarslovens § 3 i den påberåbte godtgørelsesperiode,
- at sagsøgeren ikke nærmere har dokumenteret, at sagsøgerens krav om advokathonorar er berettiget og i overensstemmelse med sædvanlig praksis, hvorefter advokathonorar/advokatsalær betales med afsæt i de beløb, der er kommet til udbetaling under advokatens medvirken, hvilket modsvarer halvt proceduresalær i henhold til landsretspræsidentens vejledende takst, og
- at sagsøgeren ikke dermed er berettiget til yderligere advokathonorar udover det allerede betalte.

Til støtte for den nedlagte påstand om afvisning overfor sagsøgerens påstand nr. 2 gøres det gældende,

- at sagsøgerens påstand nr. 2 er uegnet til at danne grundlag for en dom,
- at påstanden, skulle retten give sagsøgeren medhold, fører til, at sagsøgeren kan kræve erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i en udefineret periode,
- at en sådan påstand derfor ikke kan og bør tages under påkendelse,
- at sagsøgeren har alle de til rådighed værende oplysninger, således at sagsøgeren i stedet kunne og burde have opgjort en beløbsmæssig påstand om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste,
- at sagsøgeren ikke, uagtet at sagen vedrører et færdselsuheld den 2. august 2005, har indtalt et sådant krav,
- at kravet dermed er udokumenteret,
- at der endvidere ikke kan kræves forrentning som påstået, idet forrentning kræver en hovedstol og en opgørelse af erstatningen, hvilket ikke foreligger,

- at sagsøgeren ikke har fremlagt dokumentation, der nærmere sandsynliggør/anskueliggør, om hvorvidt sagsøgte overhovedet kan gøre krav gældende om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, herunder med hvilke beløb, og
- at påstanden følgelig skal afvises.

Til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse overfor sagsøgerens påstand nr. 2 gøres det gældende,

- at sagsøgeren i overensstemmelse med almindelige erstatningsretlige principper er pligtig til at begrænse sagsøgtes tab,
- at sagsøgeren ikke har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt,
- at de af kommunen iværksatte revalideringstiltag er forkerte og hviler på forkerte faktuelle forudsætninger om sagsøgers funktionsevne og helbredsmæssige begrænsninger,
- at en revalidering hverken til lægesekretær eller andet tilsvarende har været relevant og påkrævet for at bringe sagsøgeren i stand til igen at blive selvforsørgende,
- at sagsøgeren processuelt har erklæret sig enig heri,
- at dette fremgår direkte af den mellem sagsøgeren og sagsøgte førte korrespondance ved retten, jf. bilag L-O,
- at det således fremgår direkte af bilag N, at sagsøgeren erklærer sig enig i, at "I forhold til sagsøgtes nye provokation i brevet af 18. november 2010, kan det oplyses, at sagsøger fysisk/helbredsmæssigt ville være i stand til at arbejde som ufaglært kontorassistent - og for den sags skyld som ufaglært indenfor et hvilket som helst stillesiddende arbejde. Problemet er, at hun ikke kan få beskæftigelse som sådan - hun kunne end ikke få elevplads, og er derfor i skolepraktik. Provokation D vil derfor ikke blive opfyldt yderligere",
- at sagsøgeren hermed har erkendt processuelt, at sagsøgeren kunne bestride et arbejde som ufaglært kontorassistent eller et ufaglært arbejde i øvrigt forudsat, at dette var stillesiddende,
- at dette netop var tilfældet med ansættelsen hos E A/S, hvor E A/S, (sagsøgerens tidligere arbejdsgiver), tog hensyn til sagsøgerens skånebehov i forhold til stående og/eller gående arbejde,
- at kommunens faktiske revalideringsmæssige tiltag og tiltag i øvrigt ikke ændrer herpå,
- at forholdet herefter er det, at sagsøgeren, jf. erstatningsansvarslovens § 2 alene kan kræve erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til det tidspunkt, hvor sagsøgeren kunne og burde være i stand til at påtage sig et arbejde, der gjorde sagsøgeren i stand til at optjene samme løn, som forud for skaden,
- at sagsøgeren netop hos E A/S var i stand hertil også jf. Arbejdsskadestyrelsens vurdering af 17. september 2007, jf. bilag F,
- at sagsøgte i øvrigt ikke er erstatningspligtig i forhold til efterfølgende arbejdsløshedsperioder, jf. blandt andet FED 2000.300 V,
- at sagsøgeren ikke er erstatningspligtig for revalideringsperioder, der ikke er konkret begrundede og relevante, jf. Vestre Landsrets dom af 19. maj 2011 i sagen B-1008-10, og
- at sagsøgte følgelig skal frifindes for sagsøgerens påstand om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Endvidere gøres der vedrørende sagens omkostninger gældende,

- at sagsøgerens manglende oplysning om sagsøgerens skift af revalidering, jf. bilag L-O, skal have omkostningsmæssige konsekvenser for sagsøgeren, idet sagsøgeren skulle have oplyst om skift af revalidering, hvilket sagsøgeren undlod, hvormed iværksatte tiltag i form af udarbejdelse af syns- og skønstema og drøftelser vedrørende valg af syns- og skønsmænd, blev iværksat på et fejlagtigt grundlag af sagsøgte, og
- at sagsøgte således forbrugte tid og ressourcer unødigt som følge af sagsøgerens forhold, hvilket skal komme sagsøgeren omkostningsmæssigt til skade.

Rettens begrundelse og afgørelse

Påstand 1:

Svie og smerte godtgørelse

Top Danmark Forsikring A/S har i forbindelse med den stivgørende operation udbetalt godtgørelse for svie og smerte i perioden 1. september 2009 til 31. december 2008. A har forklaret, at hun efter den stivgørende operation den 22. september 2007 selv skulle sørge for at genoptræne foden ved at gå hjemme. Det fremgår af journal fra A's egen læge, at lægen den 23. januar 2008 har vurderet, at A har fin følesans i foden og fin kraft i tærne og derfor kan starte på job den 1. februar 2008. Da A i følge den fremlagte lægeerklæring er raskmeldt den 1. februar 2008, findes hun at være berettiget til godtgørelse frem til dette tidspunkt. A har forklaret, at hun efter den stivgørende operation selv skulle sørge for at genoptræne foden ved at gå hjemme. A er derfor berettiget til yderligere godtgørelse for svie- og smerte i 30 dage svarende til 160 kr. x 30 dage i alt 4.800 kr. med procesrenter fra den 13. juli 2008, hvilket er 1 måned efter, at Top Danmark Forsikring A/S er blevet gjort bekendt med størrelsen af kravet i brev af 12. juni 2008 fra advokat Jette Jessen.

Top Danmark Forsikring A/S har ved udbetaling af svie- og smerte godtgørelsen anvendt taksten for 2009 på 165 kr. i stedet for taksten i 2008 på 160 kr. svarende til tidspunktet, hvor godtgørelsen kunne kræves udbetalt. Top Danmark forsikring A/S har derfor udbetalt 600 kr. for meget i godtgørelse. Top Danmark Forsikring A/S har udbetalt renter af kravet fra 9. januar 2009 til omkring 14. maj 2009 svarende til 734 kr. Da svie- og smerte godtgørelsen skulle forrentes fra 13. juli 2008 er der derfor udbetalt for lidt i renter. Såfremt Top Danmark Forsikring havde udbetalt svie- og smerte godtgørelse efter 2008 taksten ville godtgørelsen have været på 160 kr. x 120 dage i alt 19.200 kr. og A skulle have haft renter af 19.200 kr. fra 13. juli 2008 til 14. maj 2009 svarende til 1.779,43 kr. A har herefter krav på difference mellem det for meget af Top Danmark A/S svie- og smerte godtgørelse på 600 kr. samt renter med 734 kr. og renterne på 1.779,43 kr. svarende til 445,43 kr.

Kiropraktorregning

Det fremgår af Arbejdsskadestyrelsens udtalelse af 9. marts 2009, at de rygsmerter A har haft efter den stivgørende operation ikke vil medføre kroniske, vedvarende rygsmerter. Arbejdsskadestyrelsen har vurderet, at der ikke er årsagssammenhæng mellem skaden og rygenerne. Retten finder herefter, at Top Danmark Forsikring A/S med rette har afvist kravet vedrørende udgifterne til kiropraktor. Top Danmark Forsikring A/S frifindes derfor for dette krav.

Advokatomkostninger

Advokat Jette Jessen har beregnet sit salær vedrørende tiden før retssagen på grundlag af medgået tid. Top Danmark Forsikring A/S har udbetalt et beløb svarende til halvt proceduresalær i henhold til de vejledende takster med en sagsgenstand på 243.938 kr. Under hensyn til, at Top Danmark for sagens anlæg har betalt 243.938 kr. til sagsøgte finder retten, at et salær på 15.000 kr. inkl. moms er passende i forhold til at salæret efter hidtidig praksis skal fastsættes med udgangspunkt i halvt proceduresalær. Top Danmark forsikring A/S frifindes herefter for yderligere krav på betaling af advokatomkostninger vedrørende tiden før retssagen.

Påstand 2:

Tabt arbejdsfortjeneste

Som sagen er forelagt og oplyst for retten, finder retten det ikke tilstrækkeligt klart, hvorvidt A er berettiget til tabt arbejdsfortjeneste i revalideringsperioden og Top Danmark Forsikring frifindes for denne påstand.

Retten har på denne baggrund ikke taget stilling til spørgsmålet om A's ændrede påstand under hovedforhandlingen.

Sagsomkostninger

Efter sagens udfald skal sagsøgeren betale sagsomkostninger til sagsøgte. Sagsøgeren skal således godtgøre sagsøgte rimelige udgift til advokatbistand med 60.000 kr. Retten har lagt vægt på, at sagsøgeren ikke har fået medhold i sagens påstand 2, som må anses for at være hovedpåstanden i sagen, samt at denne påstand skønsmæssigt er værdiansat til 630.000 kr. Retten har ligeledes lagt vægt på, at der har været afholdt telefonmøder til blandt andet drøftelse af syn og skøn og udarbejdet udkast til syn- og skønstema. Der blev imidlertid ikke iværksat syn og skøn, da det senere viste sig ikke at være relevant på grund af ændrede oplysninger fra sagsøgeren.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Top Danmark Forsikring A/S, skal til sagsøgeren, A, betale 5.245,43 kr. med procesrenter af 4.800 kr. fra den 13. juli 2008. Sagsøgeren skal i sagsomkostninger til sagsøgte betale 60.000 kr. De anførte beløb skal betales inden 14 dage. Sagsomkostningsbeløbet forrentes efter rentelovens § 8a.

Vester Landsret dom

Retten i Århus har den 19. januar 2012 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. BS 7-28/2010).

Påstande

For landsretten har appellanten, A, nedlagt påstand om, at indstævnte, Topdanmark Forsikring A/S, skal betale 374.697,34 kr. med tillæg af rente efter erstatningsansvarslovens § 16 af 33.600 kr. fra den 31. marts 2008 til den 9. januar 2009, af 9.000 kr. fra den 9. januar 2009, af 1.910 kr. fra den 14. september 2007, af 13.750 kr. fra den 21. februar 2010 og af 350.037,34 kr. akkumuleret måned for måned af den tabte månedsindtægt fra den 30. juni 2008 til betaling sker. Indstævnte, Topdanmark Forsikring A/S, har nedlagt påstand om stadfæstelse, subsidiært betaling af et mindre beløb.

Supplerende sagsfremstilling

A har for landsretten haft fri proces for den del af hendes påstand, der vedrører kravet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

A har opgjort sin påstand således:

- Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste 350.037,34 kr.
- Yderligere godtgørelse for svie og smerte 9.000,00 kr.
- Erstatning for udgift til kiropraktor 1.910,00 kr.
- Erstatning for advokatombkostninger 13.750,00 kr.

Forklaringer

A har afgivet supplerende forklaring for landsretten.

A har supplerende forklaret, at hun blev ansat på Aarhus Universitet, efter hun havde afsluttet sit revalideringsforløb. Hun arbejder i regnskabsafdelingen og udfører almindeligt kontorarbejde. I efteråret 2012 blev hun genopereret, fordi hun havde fået slidgigt i sin fod. Foden blev ved operationen yderligere stivgjort, så hun nu hverken kan bevæge foden til siden eller op og ned. I 2007 fik hun smerter i sin ryg, fordi hun som følge af fodskaden havde en forkert gang. Hun blev derfor behandlet ved en kiropraktor, og det hjalp på smerterne. Under arbejdet i kreditorgruppen ved E A/S foretog hun afstemning af bilag fra leverandørerne. Det var E's hensigt, at hun efter en oplæring skulle indgå i en varig stilling i kreditorgruppen. Hun gennemgik revalideringsforløbet med kontoruddannelsen, herunder praktiktiden, på normal tid. Hendes eneste hjælpemiddel under uddannelsen var et hæve/sænkebord.

Procedure

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Landsrettens begrundelse og resultat

Tabt arbejdsfortjeneste

A startede i december 2006 i virksomhedspraktik hos E A/S. Det fremgår af notatark fra Favrskov Kommune, at A's sagsbehandler i den forbindelse vurderede, at A på det tidspunkt kunne arbejde på almindelige vilkår inden for ufaglært, overvejende siddende arbejde, og at kommunens udbetaling af sygedagpenge derfor burde ophøre, når hun den 20. januar 2007 afsluttede praktikken. A fortsatte herefter i virksomheden med at udføre kontorarbejde på fuld tid, først i et vikariat og fra maj 2007 som fastansat i virksomhedens "gennemfaktureringsgruppe". Den 1. september 2007 blev A sygemeldt, hvilket førte til, at ansættelsesforholdet den 31. marts 2008 ophørte efter gensidig overenskomst.

Arbejdsskadestyrelsen har ved afgørelser af 17. september 2007 og 9. marts 2009 vurderet, at A's tab af erhvervsevne er mindre end 15 procent. Det fremgår af afgørelserne, at styrelsen har lagt vægt på blandt andet, at A var ansat i E A/S som kontorassistent, at der ved ansættelsen var taget de nødvendige skånehensyn, og at hun ved ansættelsen havde opnået en løn, der i det væsentlige svarede til den, hun havde før skaden.

På denne baggrund, og under hensyn til at A under den efterfølgende revalidering fra den 1. juni 2008 til den 30. januar 2012 gennemgik kontoruddannelse, herunder praktikophold, på sædvanlig tid og uden andre skånehensyn end et hæve-/sænkebord, har A ikke godtgjort, at hun først i forbindelse med afslutningen af revalideringen har været i stand til at genoptage arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere, jf. herved erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, 1. punktum. A har derfor ikke krav på tabt arbejdsfortjeneste i revalideringsperioden.

Godtgørelse for svie og smerte

Det fremgår af et notat af 23. januar 2008 i en udskrivningsepikrise fra Århus Sygehus, at A har fin følesans i foden og fin kraft i tæerne, og at hun "Starter på job d. 1.2.08 hvad hun kan holde til". A har ikke heroverfor tilvejebragt lægelige oplysninger, der støtter, at hun har krav på godtgørelse for svie og smerte længere end til den 1. februar 2008.

På denne baggrund har A ikke alene ved sit sygefravær fra E ApS fra den 1. februar 2008 og til den 31. marts 2008 og hendes forklaring om baggrunden herfor bevist, at hun også efter den 1. februar 2008 opfyldte betingelserne for at få godtgørelse for svie og smerte, jf. erstatningsansvarslovens § 3.

Udgifter til kiropraktor

Der er ikke lægelige oplysninger, der dokumenterer, at de rygsmarter, som A modtog behandling for ved en kiropraktor, var forårsaget af den skade på hendes fod, som Topdanmark Forsikring A/S er ansvarlig for, og Arbejdsskadestyrelsen har vurderet, at der ikke er årsagssammenhæng mellem skaden på hendes fod og hendes ryggener.

A har herefter ikke bevist, at hun har krav på at få erstattet sine udgifter til kiropraktor som helbredsudgifter, jf. herved erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1.

Advokatombkostninger

A har i overensstemmelse med praksis som udgangspunkt krav på at få erstattet sine udgifter til advokat i forbindelse med opgørelse og anmeldelse af sit krav med et beløb, der svarer til halvt proceduresalær

beregnet af det beløb på 243.938 kr., som Topdanmark Forsikring A/S har udbetalt til hende, inden sagen blev anlagt.

Det beløb på 25.000 kr. med tillæg af moms, som A har fået udbetalt til dækning af udgifter til advokat, er størrelsesmæssigt i overensstemmelse med dette udgangspunkt, og der er ikke fremkommet oplysninger, der kan begrunde en fravigelse af udgangspunktet. A har derfor ikke krav på yderligere erstatning af udgifter til advokat.

Som følge af det anførte tager landsretten Topdanmark Forsikring A/S' principale påstand til følge og stadfæster byrettens dom.

Efter sagens udfald sammenholdt med parternes påstande skal statskassen og A betale sagsomkostninger for landsretten til Topdanmark Forsikring A/S med henholdsvis 40.000 kr. og 10.000 kr. Beløbene, der er inklusive moms, er til dækning af udgifter til advokatbi-stand. Landsretten har ved fastsættelsen af beløbene lagt vægt på de enkelte kravs økonomiske værdi og sagens omfang.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes. Statskassen skal betale sagsomkostninger for landsretten til Topdanmark Forsikring A/S med 40.000 kr.

A skal betale sagsomkostninger for landsretten til Topdanmark Forsikring A/S med 10.000 kr.

De idømte sagsomkostninger, der forrentes efter rentelovens § 8 a, skal betales inden 14 dage.